

Ekonomisk långtidsprognos 2022–2040

Innehåll

Ekonomisk långtidsprognos 2022–2040	1
1 Långtidsprognos 2022–2040	3
1.1 Syfte med långtidsprognos	3
2 Modell och metod för långtidsprognosen	4
2.1 Antaganden långtidsprognos	5
2.2 Ramärendet som bas för långtidsprognosen	6
3 Förutsättningar inför 2022–2040	7
3.1 Samhällsekonomin	7
3.2 Kommunsektorns ekonomi	7
3.3 Nacka kommuns utgångsläge	8
3.4 Bostadsbyggande	9
3.5 Befolkningsutveckling	9
4 Ekonomisk utveckling 2022–2040 Nacka kommun	12
4.1 Skatteintäkter	12
4.2 Resultatmål	13
4.3 Kommunens kommande investeringar 2022–2040	14
4.4 Markförsäljning	16
5 Resultat och låneskuld 2022–2040 olika scenarier	17
5.1 Ekonomiskt resultat i scenario 1	17
5.2 Ekonomiskt resultat i scenario 2	21
5.3 Ekonomiskt resultat i scenario 3	23
5.4 Ekonomiskt resultat i scenario 4	24
5.5 Ekonomiskt resultat i scenario 5	26
6 Teknik och innovation	27
7 Vad har vi råd med?	27
8 Slutsatser	29

I Långtidsprognos 2022–2040

I.1 Syfte med långtidsprognos

Nackas befolkning ökar. Målet är att 20 000 nya bostäder och 15 000 nya arbetsplatser ska byggas under åren 2014–2035. År 2040 beräknas kommunens invånare vara cirka 157 000, vilket är nästan 50 procent fler än dagens 107 000 invånare. Det är därför viktigt att ha kontroll på i vilken takt verksamheter behöver växa, med exempelvis fler skolor och särskilda boenden, och vilka ekonomiska effekter som kan uppstå.

En stor utmaning med en hög befolkningsutvecklingstakt är att säkerställa en långsiktig hållbar ekonomi med en god årlig resultatnivå, där låneskulden hålls på en rimlig nivå. Detta ställer krav på organisationen som över tid behöver vara i samklang med medborgarnas krav och förväntningar på kommunens leverans av tjänster och verksamhet. I en snabbt föränderlig värld behöver medarbetarna i kommunen vara lyhörda för omvärlds-förändringar. Detta för att öka förståelsen och möjliggöra att Nacka kommuns målsättningar uppnås och samtidigt agera utifrån det bästa för kommunens medborgare, företagare, föreningar och alla andra som är med och bygger samhället.

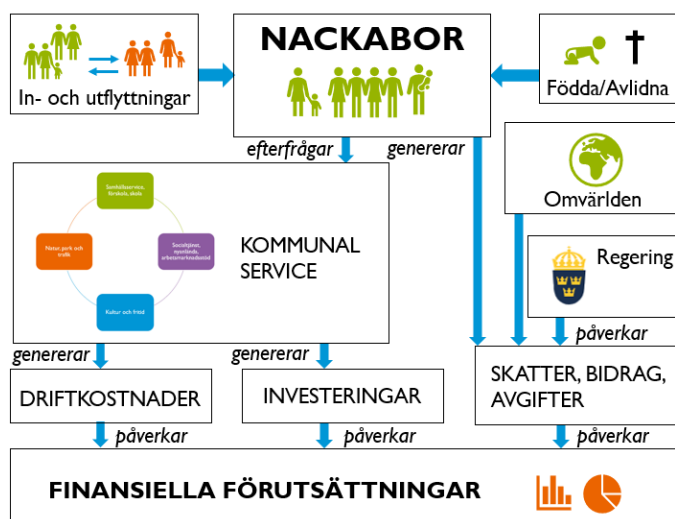
Sedan år 2015 finns en modell i kommunen för att generera långsiktiga beräkningar av Nacka kommuns ekonomi framåt i tiden med syfte att skapa underlag för långsiktiga ekonomiska och finansiella beslut. I vanliga fall uppdateras modellen årligen. År 2020 var inget vanligt år då Coronapandemin orsakade stor osäkerhet i omvärlden. På grund av den turbulens som rådde i samhällsekonomin 2020 avrådde Sveriges kommuner och regioner, SKR, ifrån att göra långsiktiga skatteintäktsprognoser, då prognosen skulle kunna bli allt för missvisande. Kommunen följde SKR:s råd och eftersom skatteintäkterna är en avgörande del i långtidsprognosen gjordes ingen övergripande långtidsprognos för Nacka kommun 2020. Arbetet har dock pågått kontinuerligt. Samhällsutvecklingen följs noga och det har gjorts regelbundna uppdateringar i de material som ligger till grund för långtidsprognosen. År 2021 års långtidsprognos är utförd enligt samma arbetssätt som åren 2015–2019 men det bör beaktas att osäkerheten i de ekonomiska förutsättningarna fortfarande är större än vanligt på grund av Coronapandemin, vars konsekvenser fortfarande är svårbedömda.

Nackas långtidsmodell är framtagen tillsammans med representanter från kommunens samtliga verksamheter i Nacka. *Syftet med långtidsmodellen är inte att finna en exakthet utan fånga upp de stora effekterna vid olika alternativa scenarier för att utifrån dessa möjliggöra en styrning i den riktning som önskas.* Modellen är tänkt att skapa en ekonomisk medvetenhet som möjliggör en ökad långsiktighet i de ekonomiska besluten. I modellen simuleras alternativa vägval som visar på möjliga ekonomiska effekter vid respektive alternativ. Genom den långsiktiga finansiella analysen och omvärldsanalysen får alla - både politiker och tjänstepersoner - en gemensam bild av läget. Det systematiska arbetet sätter fokus på helheten och att prioriteringar görs utifrån Nackabornas bästa, något som i sin tur skapar förtroende för kommunen hos de som bor och verkar i Nacka.

2 Modell och metod för långtidsprognosen

Långsiktiga beräkningar är nödvändiga att ha som underlag för diskussioner rörande prioriteringar och ambitioner i samband med befolkningsökning. Det gäller också strategier för finansiering av investeringarna, det vill säga hur mycket som kan/bör finansieras externt, med lån och hur stor andel som ska egenfinansieras. Kommunerna är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt lag. Andra verksamheter är frivilliga och beslutas av kommunens förtroendevalda. Om man generaliserar så kan man säga att det är välfärdsdelarna som är obligatoriska, medan det är frivilligt att bygga stad och sporthallar. Vald strategi påverkar givetvis de finansiella målen, inte minst kravet på resultatnivå. De långsiktiga beräkningarna med valda strategier tydliggör också hur mycket resurser som kan läggas på kärnverksamheterna och hur stort effektiviseringsstrycket blir för att säkerställa en hållbar ekonomisk utveckling.

En vanlig invändning mot att arbeta med långsiktiga kalkyler och analyser är att osäkerheten är för stor för att det ska kunna tjäna något syfte. Argument som att befolkningsutvecklingen kommer att bli en annan och att staten kommer att förändra sina statsbidrag är konkreta exempel på invändningar. Arbetet med långtidsprognosen handlar i första hand inte om detaljplanering, istället handlar det om att skapa kunskap om konsekvenserna av olika utvecklingsscenarier. Vad händer när befolkningen ökar? Hur stora ska investeringarna vara, vilka ska genomföras och när? Mot bakgrund av den osäkerhet som råder, bör man arbeta med flera scenarier. Det gäller befolkningsutvecklingen, investeringsprogrammet och finansieringen.

Modell långtidsprognos

Befolkningstillväxten och befolkningsstrukturen påverkar behovet av kommunal service. Den spelar också stor roll för hur skatteintäkterna utvecklas som är kommunens största intäktskälla. För att få styrbarhet är det viktigt att modellen är uppdaterad med så korrekt

information som möjligt, exempelvis med byggplaner i närtid. För att vara aktuell så uppdateras långtidsprognosen regelbundet med exempelvis aktuell befolkningsprognos, skatte- och statsbidragsprognos, exploateringsprognos, planer för investeringar, kapacitetsbehov av verksamhetsfastigheter, checkbelopp och andra ersättningar samt övriga styrdata så som exempelvis löner, BNP och räntenivåer.

2.1 Antaganden långtidsprognos

Följande antagande ligger till grund för nuvarande långtidsprognos:

- Oförändrad skattesats (18,23 kronor)
- Skatteprognosen är framtagen av Sveriges kommuner och regioner (SKR). Rikets skatteunderlag fram till 2028 bygger på SKR:s bedömning i cirkulär 21:20. För 2029 och åren därefter antas rikets skatteunderlag öka med 4,0 procent per år. Kommunens skatteunderlag väntas öka i samma takt som riket plus en faktor som motsvarar avvikelsen mellan kommunens förväntade befolkningstillväxt och befolkningstillväxten i riket. En förväntat snabbare ökning av befolkningen i Nacka än prognosen för riket ger större skatteunderlagstillväxt.
- Kostnadsutjämnningen bygger på SKR:s prognos. Kommunens relativa befolkningsstruktur jämförs med motsvarande prognos för riket. I beräkningarna tas endast hänsyn till invånarnas ålder. Inga socioekonomiska eller geografiska variabler beaktas. I kostnadsutjämnningen ingår ersättning för eftersläpning förutsatt att befolkningsprognosen är tillräckligt stark.
- Befolkningsprognosen är framtagen av SWECO utefter kommunens bostadsbyggnadsprognos (mars 2021)
- Planerad byggnation i kommunen är inkluderad.
- Långtidsprognosen har sin bas i de ekonomiska ramar för åren 2022–2024 som fastställdes i juni av kommunstyrelsen i ”Mål och budget 2022–2024 - ramärendet” (KFKS 2021/95, men har uppdaterats med:
 - Volymuppräknning utifrån befolkningsprognos
 - Skatte- och generella statsbidragsprognos
 - Pensionsprognos
 - Investeringar
 - Markförsäljningar
 - Styrparametrar BNP, priser och löner.

Modellen behandlar inte ett utökad behov utöver volymer relaterat direkt till befolkningsförändringar. Ett exempel på det är ökande kostnader för LSS-vård. Därför har ett separat scenario tagits fram för att belysa konsekvenserna av en sådan kostnadsökning.

2.2 Ramärendet som bas för långtidsprognosen

I Mål och budget beslutas budgeten för nästkommande år samt plan för de därefter följande två åren. Under våren påbörjas arbetet med Mål och budget för nästkommande år. Förutsättningarna för de kommande åren sammanställs i det så kallade ramärendet. Ramärendet beslutas i kommunstyrelsen i juni och används som bas i långtidsprognosen.

De förändringar som i vanliga fall beaktas i ramärendet är främst de som beror på volymutveckling, det vill säga att det blir fler eller färre deltagande personer i respektive verksamhet utifrån den prognostiserade befolkningsutvecklingen. År 2020 var ett exceptionellt år då Coronapandemin drabbade världen på många sätt och de ekonomiska prognoserna fluktuerade enormt. I och med storskaliga vaccinationsprogram ser det ekonomiska läget nu ljusare ut och prognoserna visar på återhämtning i ekonomin. Dock är osäkerheten fortfarande stor, både i omvärlden och i kommunens egna verksamheter. De förutsättningar som låg till grund för ramärendet kan komma att ändras under innevarande år och därför gjordes inga volymjusteringar i årets ramärende. Istället beslutades att nya beräkningar görs efter sommaren och dessa kommer ligga till grund för volymjusteringarna i Mål och budget 2022–2024.

På grund av avsaknaden av volymjusteringar i ramärendet har samma framskrivningsmetod använts för de första tre åren i långtidsprognosen som också används för efterkommande år. Metoden innebär en generell volymuppräkningsmetod för nämnderna utifrån befolkningsprognosen. Övrig verksamhet och finansiella nyckeltal har sin bas i ramärendet.

3 Förutsättningar inför 2022–2040

3.1 Samhällsekonomin

2020 kommer att gå till historien som det år då hela världen påverkades av coronapandemin och vi lever fortfarande i en osäker och annorlunda tid. Trots omfattande restriktioner och vågor av hög smittspridning befinner sig ekonomin i en återhämtningsfas både globalt och i Sverige. Under 2021 beräknas konjunkturen stärkas allt snabbare och prognoser för svensk BNP-tillväxt ligger runt 4 procent, vilket skulle innebära att raset från 2020 hämtas igen. Även 2022 beräknas hög BNP-tillväxt. I Sverige och andra länder förutsätts tillväxten i hög grad drivas av en återhämtning i de tjänstenäringsområden som drabbats hårdast av restriktioner. Det kommer dock att dröja flera år innan arbetsmarknaden är återhämtad efter pandemin. Pandemin har skyndat på den strukturomvandling som pågått ett tag. Det kommer att vara en stor utmaning att förbättra matchningen på arbetsmarknaden, genom utbildning och omskolning, för att bryta trenden för framförallt utsatta gruppers arbetslöshet. En del av de jobb som har gått förlorade kommer sannolikt inte tillbaka. Trots en tämligen snabb svensk konjunkturuppgång prognostiseras andelen arbetslösa i flera år överstiga nivån som gällde före pandemin. De flesta prognosmakare bedömer att lågkonjunkturen ebbar ut 2023–2024. Underlagen för långtidsprognosen senare år bygger på framskrivningar av ekonomin utefter befolkningsprognoser. Konjunkturen bedöms för de senare åren befinna sig i ett normalläge då svängningar i konjunkturen är svåra att förutse på lång sikt.

3.2 Kommunsektorns ekonomi

Kommunerna och regionerna är i början av en period med mycket stora krav på omställning. Sveriges befolkning blir äldre och befolkningsprognoserna har länge visat att både den äldre och den yngre befolkningen ökar snabbare än åldersgruppen i arbetsför ålder. Det innebär att färre människor ska försörja allt fler samtidigt som efterfrågan på välfärdstjänster blir större. Hittills har utmaningarna i sektorns ekonomi klarats genom intäktsökningar från främst skatter och markförsäljning som gynnats av högkonjunkturen. Därefter när coronapandemin slog till infördes statsbidrag som överkompenserade det ekonomiska tappet av pandemin och överskottet i kommunsektorn blev nästan 55 miljarder kronor år 2020, trots en extrem belastning på vissa verksamheter. Även 2021 beräknas kommunernas resultat bli relativt starkt.

De närmaste åren ser förhållandevis ljusa ut i kommunerna. En bra real skatteunderlagsutveckling väger upp det faktum att de generella statsbidragen minskar. Ett stort frågetecken är dock huruvida det har byggts upp en ”verksamhetsskuld”, motsvarande den inom hälso- och sjukvården, och vilken betydelse det kan komma att få för framtida behov. Omställningen till hemundervisning i gymnasiet genomfördes snabbt, och till synes, utan större påverkan på de övergripande kostnaderna. Frågan är vilken påverkan det har fått på studieresultaten. Stora, tillfälliga statsbidrag till äldreomsorgen ställer krav på en snabb

anpassning och mer, och bättre, utbildad personal, samtidigt som antalet personer i särskilda boenden har minskat. Med reservation för pandemins utveckling och långsiktiga påverkan på behoven samt de krav som ställs kopplat till de nya statsbidragen till äldreomsorg, ser tillväxten i intäkterna ut att matcha kostnaderna de närmaste åren. Resultaten försvagas successivt, men hamnar över 2 procent av skatter och generella statsbidrag 2021–2023. År 2024 bedöms kommunerna dock behöva antingen ett tillskott eller vidta kostnadsbesparande åtgärder på 8 miljarder kronor för att uppnå ett resultat på 2 procent.

Att ekonomin för närvarande är stark i kommunerna är en följd av de stora tillfälliga tillskotten och den unika situationen. Det finns därför inget utrymme för kommuner att låsa fast sig på en kostnadsnivå som ligger för högt när statsbidragen minskar. Det är nu snarare tillfälle att genomföra åtgärder och satsningar som effektiviserar verksamheterna och håller tillbaka kostnadsökningarna på sikt.

3.3 Nacka kommuns utgångsläge

Nacka kommuns ekonomi står inför några avgörande utmaningar under de närmaste åren. En utmaning är att säkerställa en långsiktig god ekonomisk hushållning. Det förutsätter att kommunen årligen redovisar ett övergripande resultat som minst uppgår till 2 procent av skatteintäkterna. Det handlar också om att Nacka kommun även fortsättningsvis måste attrahera tillräckligt många nya invånare så att skatteintäkterna ökar i tillräcklig omfattning som behoven av välfärdstjänster och service växer. Ökade avskrivningar och räntekostnader tillsammans med ökade volymer, kommer att påverka driftbudgeten framgent. Även de demografiska förändringarna, med framför allt fler äldre över 80 år, är utmaningar för verksamheterna och påverkar ekonomin. Därför kommer nämnderna och verksamheterna fortsättningsvis att behöva vidta åtgärder för god budgethållning kombinerat med fortsatt effektivisering.

Nacka kommun har under de senaste åren genomfört omfattande investeringar. Under 2020 var kommunens investeringar 830 miljoner kronor. De största investeringarna gjordes inom gata, väg och park, stadsutveckling och skollokaler. För år 2021 prognostiserar nämnderna en investeringsvolym (netto) på 1 185,6 miljoner kronor.

Låneskulden uppgick vid 2020 års slut till 1 350 miljoner kronor och förväntas även vid 2021 års utgång vara kvar på samma nivå. Låneskulden är fortsatt låg men ökar succesivt i takt med investeringarna. Ett fortsatt ökat investeringsbehov medför ett ökat lånebehov framöver. Det växande lånebehovet underlättas av att Standard & Poor's värderar Nacka kommun till det högsta kreditvärdighetsbetyget (AAA). Det innebär ett kvitto på att Nacka kommun har de rätta ekonomiska förutsättningarna att få de bästa möjliga lånevillkor i form av fler låntagare och lägre räntor.

3.4 Bostadsbyggande

Nacka är en attraktiv kommun att bo, verka och investera i med många olika områden och delmarknader. Tunnelbanan är en strategisk satsning som stärker hela kommunen, men särskilt utvecklingen av Nacka stad på västra Sicklaön där ett stort antal bostäder och många arbetsplatser kommer att utvecklas och etableras under den kommande 20-årsperioden. Målet är att 20 000 nya bostäder ska färdigställas och 15 000 nya arbetsplatser ska tillkomma under åren 2014 till 2035. Hur många bostäder som påbörjas och färdigställs följs kontinuerligt upp och utgör ett viktigt underlag i arbetet med befolknings- och behovs-prognoser. En majoritet av de tillkommande bostäderna är kopplade till den pågående stadsutvecklingen, men bostäder tillkommer även kontinuerligt inom befintliga detaljplaner.

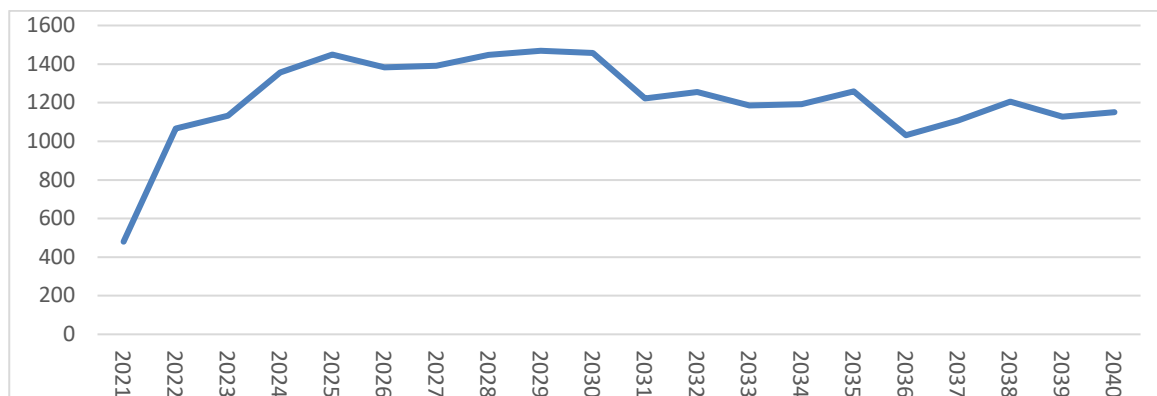

Diagram: Antal färdigställda bostäder 2021–2040

3.5 Befolkningsutveckling

Nacka är en kommun med hög befolkningsstillväxt och det är därför extra viktigt att ständigt följa utvecklingen och uppdatera prognoser. En viktig grund för långtidsprognosen är befolkningsprognosen som är en framskrivning av folkmängden, utifrån det planerade bostadsbyggandet. Befolkningsprognosen uppdateras kontinuerligt, framför allt utifrån uppdateringar av det planerade byggandet, men också utifrån förändrade födelse- och dödstal och förändrade beteendemönster vad gäller in- och utflyttning.

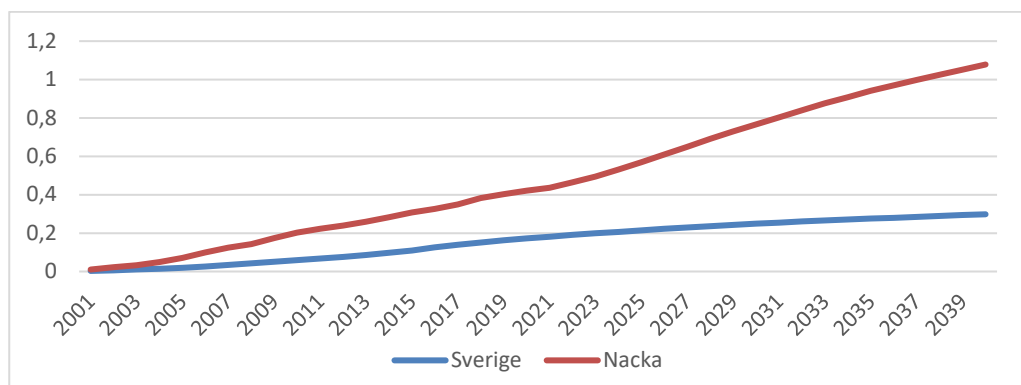

Diagram: Befolkningsstillväxt, basår 2000

År 2000 bestod Nackas befolkning av cirka 75 000 medborgare. Runt år 2037 bedöms befolkningen överskrida 150 000 medborgare vilket innebär en ökning med 100 procent, det vill säga en fördubbling på 37 år. Sveriges befolkning prognostiseras under samma period att öka med 30 procent.

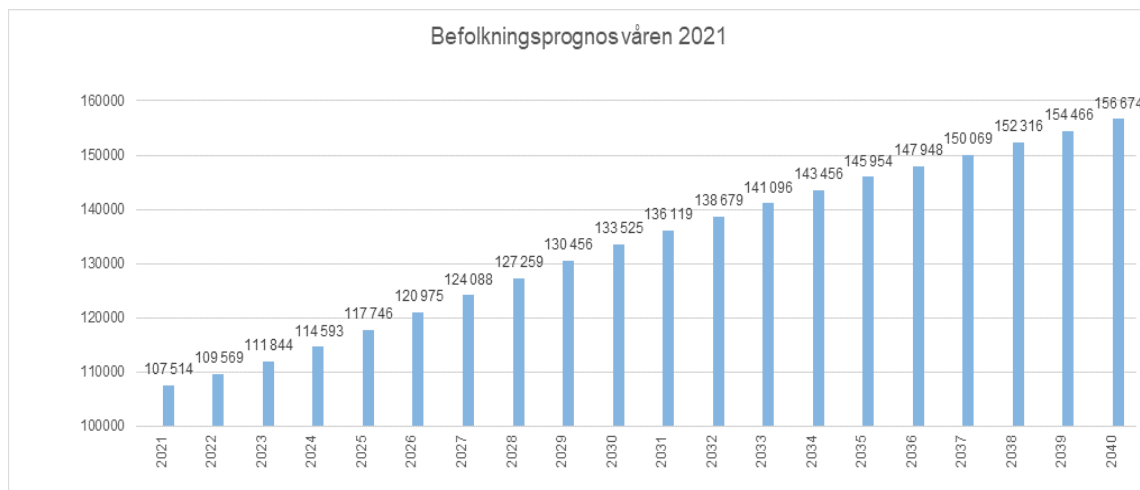

Diagram: Antal invånare 2021–2040

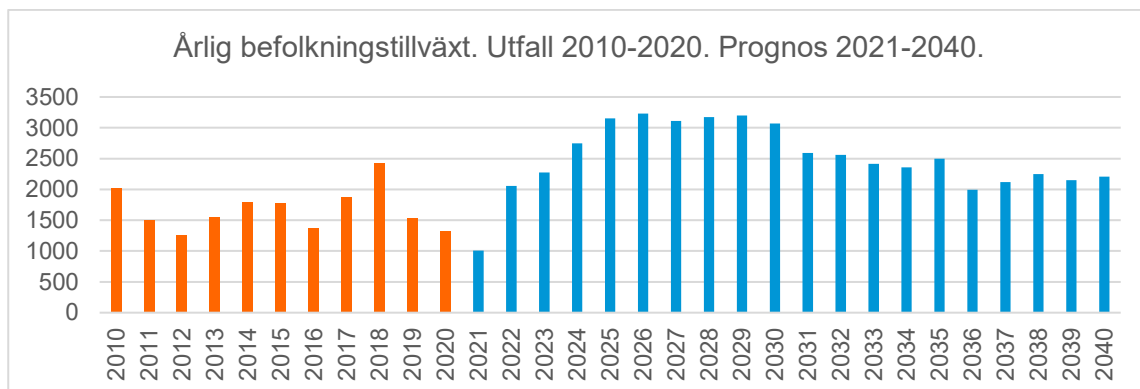

Diagram: Årlig befolkningstillväxt

I prognosen beräknas folkmängden i Nacka kommun uppgå till nästan 157 000 år 2040. Ökningstakten är extra hög under åren 2025–2030 då ett stort antal nya bostäder färdigställs.

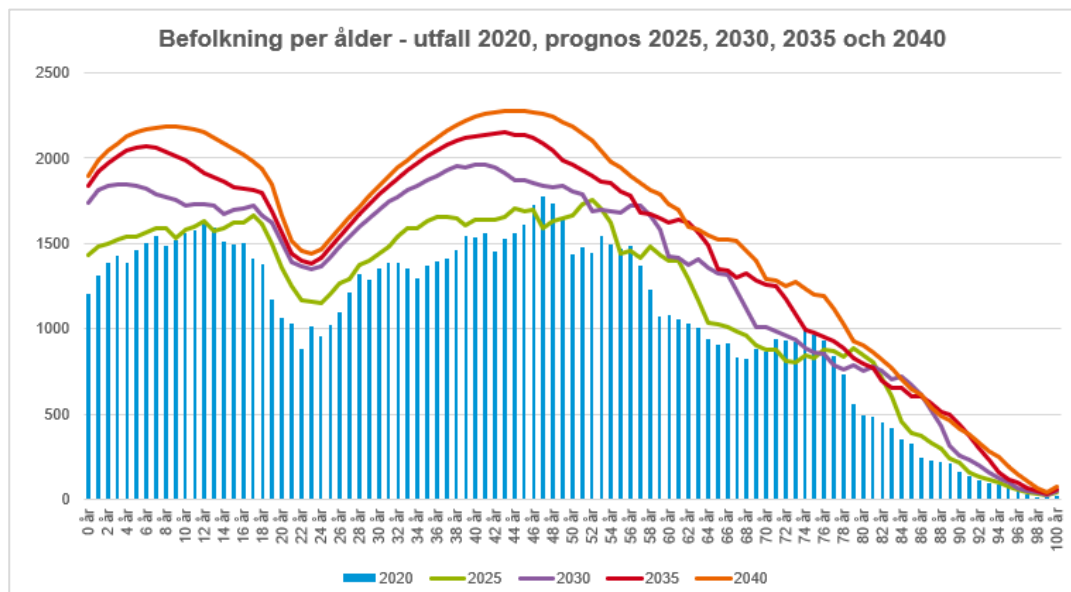

Diagram: Diagram: Befolkningens åldersstruktur

Nacka är en relativt ung kommun. 2020 var medelåldern 39,3 år jämfört med rikets 41,4 år. Medelåldern i Stockholms län var 39,5 år. Nacka har en hög andel barnfamiljer jämfört med övriga riket vilket leder till en hög andel barn och en låg andel äldre personer. Prognosen visar att andelen barnfamiljer kommer vara stor under hela prognosperioden fram till 2040. Även om Nacka har en lägre andel äldre än övriga landet så ökar andelen under prognosperioden.

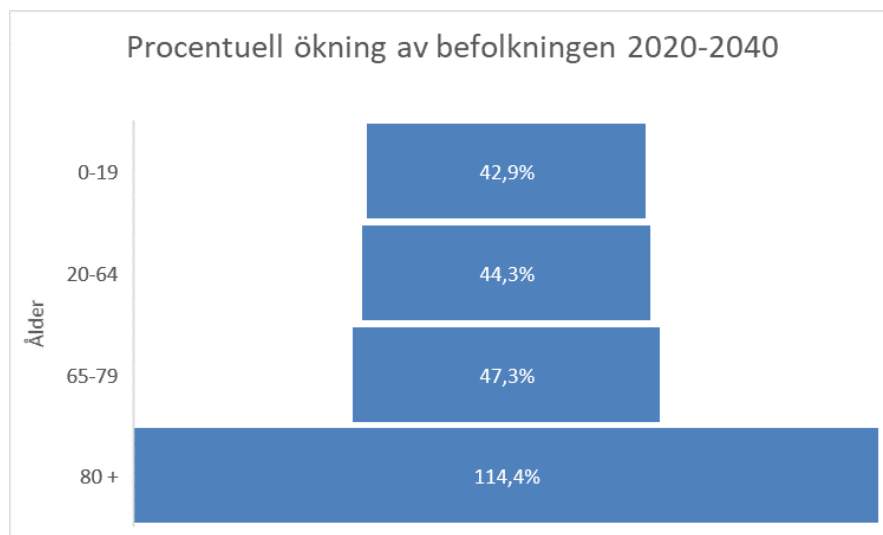

Diagram: Procentuell ökning av Nackas befolkning i olika åldersgrupper 2020–2040

Diagrammet ovan visar att befolkningen i Nacka som är över 80 år kommer att öka med 114 procent de kommande 20 åren, vilket ökar behovet av välfärdstjänster främst inom äldreomsorg.

4 Ekonomisk utveckling 2022–2040 Nacka kommun

4.1 Skatteintäkter

Kommunens verksamhet finansieras i huvudsak, cirka 80 procent, av skatteintäkter. Personer med förvärvsinkomst betalar kommunal skatt till kommunen och regionen där de är folkbokförda. Kommunens skattesats beräknas vara oförändrad vilket innebär att invånarna betalar 18,23 kronor i kommunal skatt per intjänad hundralapp. Kommunens skattesats är en av de lägre i landet.

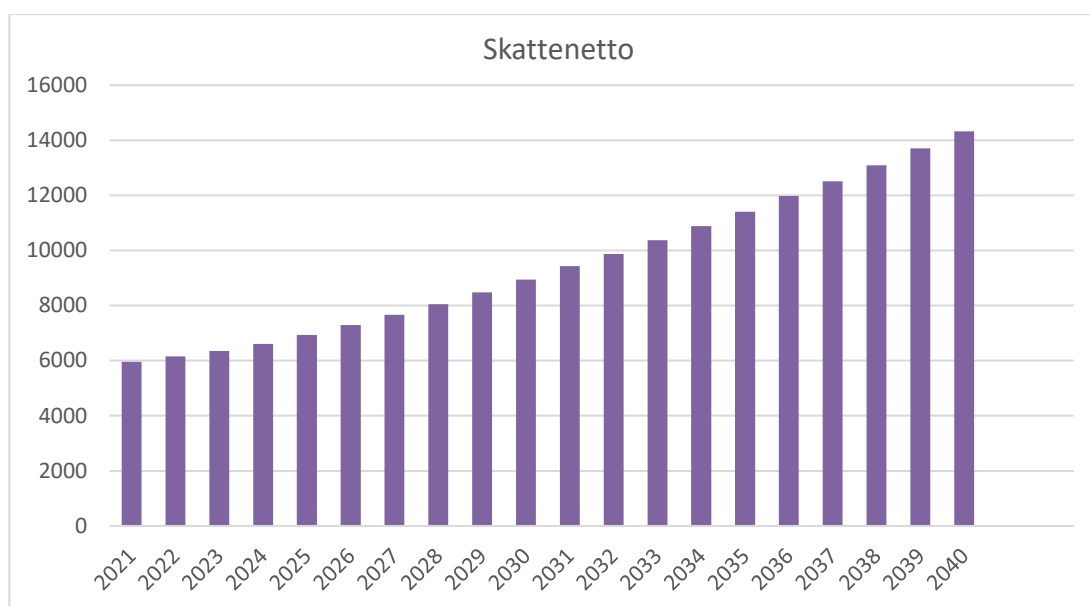

Diagram: Skattenetto 2021–2040

De kommunala skatteintäkterna är främst beroende av kommunens folkmängd och av hur skatteunderlaget utvecklas i hela landet. Skatteunderlagsprognosen vilar på ett samhällsekonomiskt scenario där Sverige går mot normalkonjunktur 2024. Prognosen för 2021 pekar mot stark återhämtning, och även 2022 beräknas hög tillväxt, såväl för BNP som för sysselsättningen. Efter nedgången i produktion och sysselsättning 2020 följer därmed flera år av obruten konjunkturuppgång. Dock förväntas den djupa konjunktursvackan 2020 försvaga arbetsmarknaden också efter krisen. Andelen arbetslösa antas ännu 2024 ligga högre än de nivåer som gällde före pandemin vilket också påverkar skatteunderlaget.

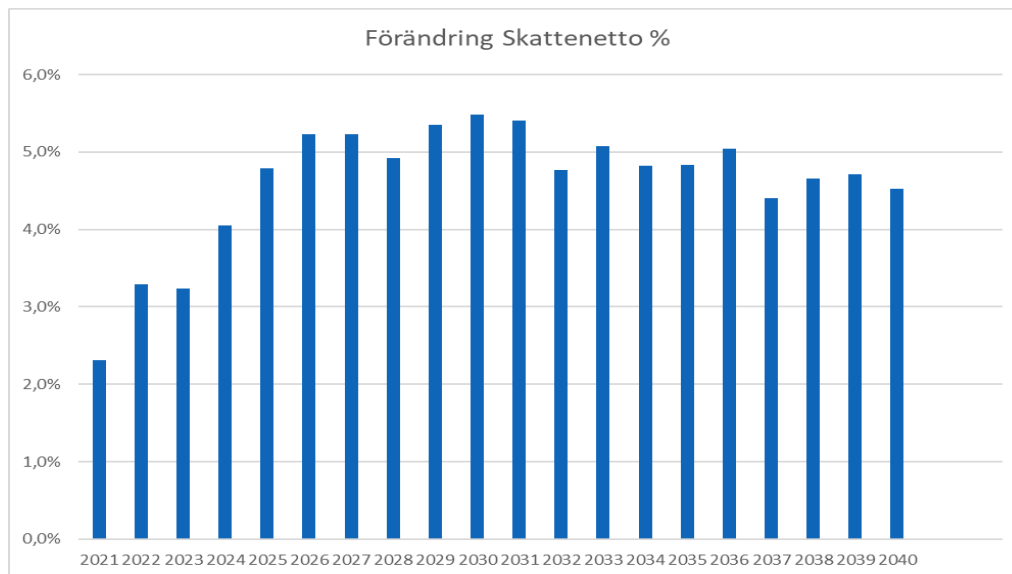

Diagram: Tillväxt skattenetto 2021–2040

Kommunens skattenetto beräknas öka med mellan 2,3 procent och drygt 5,5 procent. Skatterna ska täcka volymökningar, så som nya elever i skolan, fler äldre och utbyggd infrastruktur, löne- och prisökningar samt ambitionsökningar. Vid en jämförelse av skatteunderlagets ökning för olika år är det viktigt att beakta de behov som kommunen möter, inte bara för att antalet invånare ökar utan också för sammansättningen av befolkningen förändras.

4.2 Resultatmål

För att nå en hållbar långsiktig ekonomi bör varje enskilt år generera ett resultat på minst 2 procent av skatter och generella statsbidrag i enlighet med kommunens finansiella mål om god ekonomisk hushållning. Långsiktigt god ekonomi förutsätter strikt budgetföljsamhet och att åtgärder vidtas omgående vid eventuella obalanser.

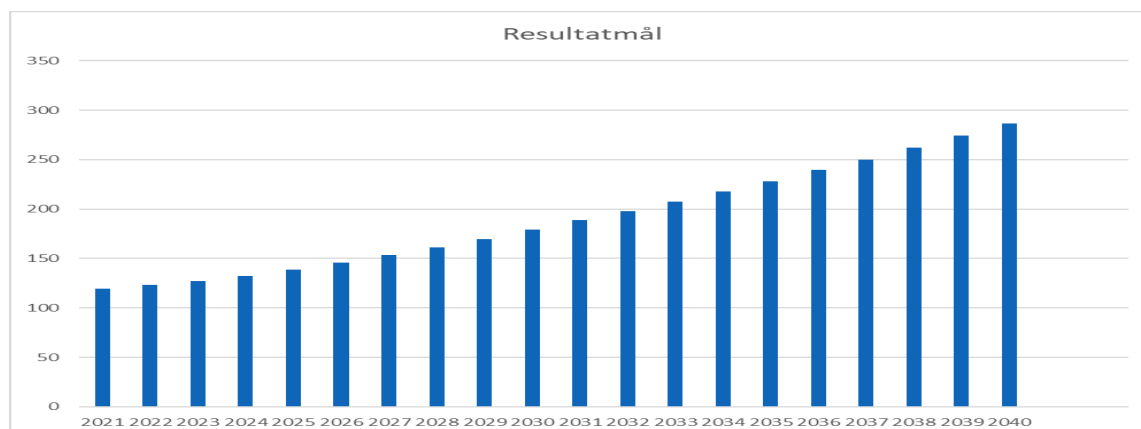

Diagram: Resultatmål 2021–2040

Resultatmålet om 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag i absoluta tal förändras över tid i takt med att skatteunderlaget stiger, från cirka 123 miljoner kronor 2022 till 286 miljoner kronor 2040.

För en långsiktig stabil ekonomi ska den årliga driften (löpande verksamheten) inte finansieras med jämförelsestörande poster, med vilket menas att resultatmålet bör vara exklusive till exempel reavinster och gåvor.

Att växa i den takt som Nacka planerar innebär att många och stora investeringar kommer tidigt i processen för att möjliggöra för ökad befolkning. Då är det också viktigt att tillse att intäkter från exempelvis markförsäljning kommer så tidigt som möjligt för att inte tidigt bygga upp en för stor låneskuld. Affärsmässiga avtal är givetvis också oerhört viktigt. Jämna positiva resultat över åren bidrar till en förbättrad ekonomisk stabilitet.

4.3 Kommunens kommande investeringar 2022–2040

Många nya bostäder byggs i kommunen och det medför ett ökat behov av kommunal service för nya och befintliga invånare. De nya invånarna skapar också behov av att bygga skolor, särskilda boenden och att bygga ut infrastruktur med mera vilket innebär behov av att investera.

Kommunen står inför stora investeringar framåt och det är viktigt att ha rätt nivå på investeringsvolymen varje år för att säkerställa en långsiktig stabil ekonomi. Investeringar i nya verksamhetslokaler behöver anpassas efter befolkningsförutsättningarna. Prioritering av vad som ska byggas eller inte blir allt viktigare. Obligatorisk verksamhet som kommunen ska tillhandahålla som exempelvis skolor bör prioriteras före frivillig verksamhet.

För att hålla kommunens ekonomi i balans så gäller det att hålla en investeringsnivå som är långsiktigt hållbar så att låneskulden hålls på en rimlig nivå. Enligt kommunens regelverk ska exploateringsverksamheten självfinansieras och för övriga investeringar ska 50 procent finansieras av egna medel. Resterande medel kommer att behöva lånas upp. Det medför ökade räntekostnader som tar pengar som annars hade kunnat gå till drift. Idag är räntenivån relativt låg, vilket medför låga räntekostnader men framöver kommer räntan att stiga vilket tillsammans med ökad upplåning kommer att medföra väsentligt högre räntekostnader.

Ett annat sätt att minska upplåningsbehovet är att låta andra göra investeringen och att kommunen hyr in de tider som behövs för kommunala ändamål. Då skjuts kostnaden framåt och det kommunen kommer att betala blir framtida driftskostnad i form av hyra.

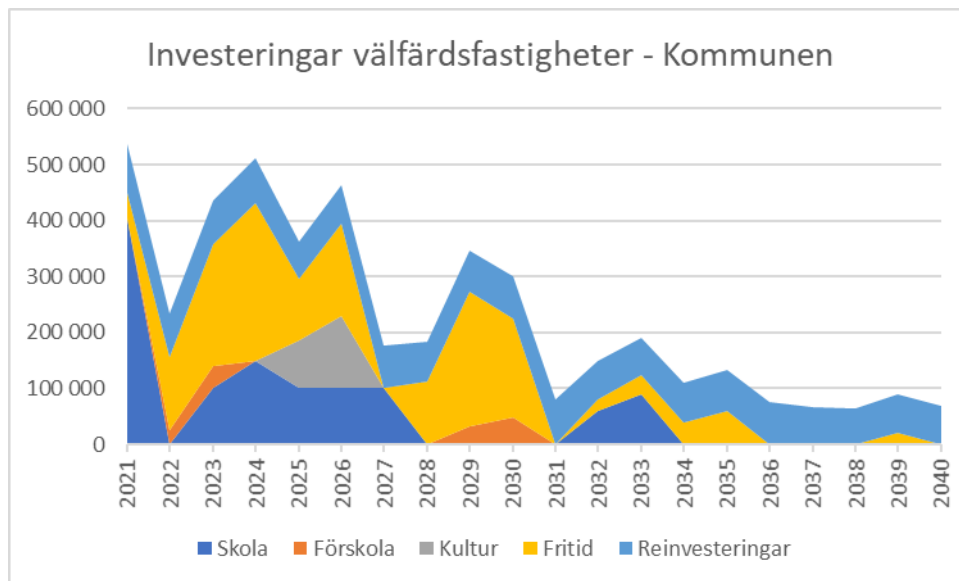

Diagram: Investeringar välfärdsfastigheter - Kommunen

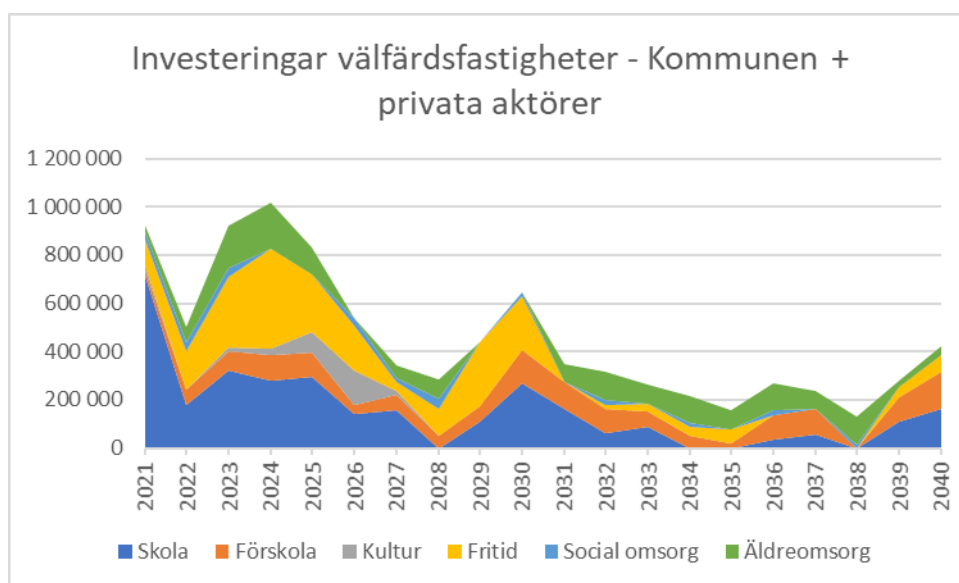

Diagram: Investeringar välfärdsfastigheter – Kommunen och privata aktörer

Enligt planen för investeringar i välfärdsfastigheter, som ligger till grund för långtidsprognosen, uppgår kommunens andel av investeringar i välfärdsfastigheter fram till år 2040 till 35 procent.

Investering-framtida driftskostnader

När kommunen bygger ut sin framtida kapacitet exempelvis nya skolor, särskilda boenden och vägar är det viktigt att fundera på hur investeringen görs. Frågor som bör ställas är vad har vi råd att betala i hyra för en ny skola, vad är en rimlig ambitionsnivå och vilket sätt gör

att investeringen ger framtida driftkostnader på en rimlig nivå. Ibland kan det vara rimligt att ha en något högre investeringsutgift för att minska de årliga driftkostnaderna som kommunen oftast har under en längre tid. Det är också viktigt att investeringen görs i rätt tid så att skolan kan fyllas och att eventuell ”tomtid” minimeras. Att följa befolkningsutvecklingen i kommunen vid planering av byggnationer blir en viktig del i arbetet. En annan fråga som bör beredas noggrant är eventuella evakueringskostnader under byggtid. Även här gäller det att fundera på om vi kan minimera tiden eller använda evakuering till fler objekt eller bygga på annan plats för att inte behöva ha provisorier. Genom smarta lösningar kan kommunens knappa medel räcka längre.

4.4 Markförsäljning

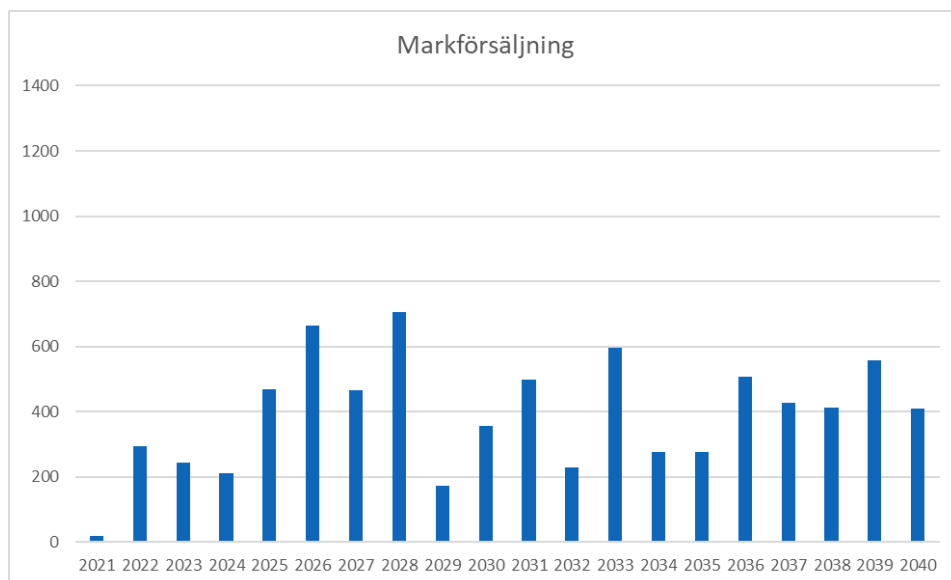

Diagram: Markförsäljning

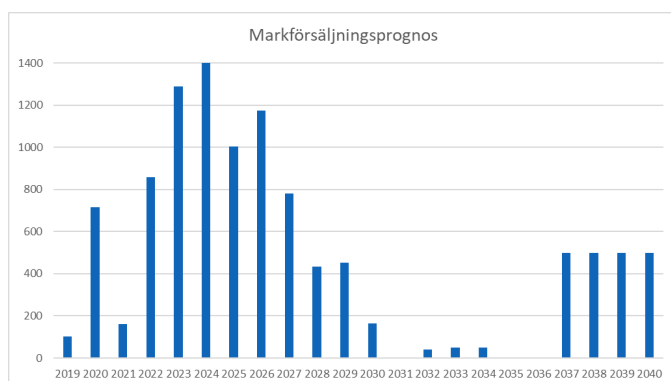

Diagram: Markförsäljning enligt föregående långtidsprognos (utförd 2019)

Diagrammen visar markförsäljningen i årets långtidsprognos och den prognos som gjordes för två år sedan. Jämfört med föregående långtidsprognos (utförd 2019) har det skett en förändring till en mer jämn försäljning över tid. Totalt sett räknar årets prognos med lägre

intäkter för markförsäljning än för två år sedan. Markförsäljning ger intäkter som minskar kommunens lånebehov, vilket således får effekt på låneskulden.

5 Resultat och låneskuld 2022–2040 olika scenarier

Årets långtidsprognos har beräknats utifrån följande scenarier:

Scenario 1

- 0 procent kompensation för pris och lön
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt försäljning av mark enligt plan

Scenario 2

- Full kompensation för pris och lön (cirka 2,9 procent, kommunalt prisindex)
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt försäljning av mark enligt plan

Scenario 3

- 1,5 procent kompensation för pris och lön
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt försäljning av mark enligt plan

Scenario 4

- 1,5 procent kompensation för pris och lön
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt ingen försäljning av mark

Scenario 5

- 0 procent kompensation för pris och lön
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- försäljning av mark enligt plan
- 3,5 procent kompensation för utökade LSS-kostnader

Ingen höjd har tagits för eventuella politiska satsningar utan dessa får hanteras inom befintlig ram. Fokus i analysen är på årligt resultat och på låneskuldens utveckling (skuldsättning).

5.1 Ekonomiskt resultat i scenario 1

- 0 procent kompensation för pris och lön
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt försäljning av mark enligt plan

I bilderna över årets resultat nedan, visas varje årligt resultat både inklusive och exklusive jämförelsestörande poster. De gröna staplarna inkluderar reavinster vilket förbättrar

resultatet under vissa år. Den blå linjen visar resultatmål. Ligger den orangea stapeln (exklusive reavinster) under den blå linjen, så är årets resultatmål inte uppfyllt.

Scenario 1 ger ingen kompensation för pris och lön. Det innebär ett årligt effektiviseringskrav på 2,9 procent.

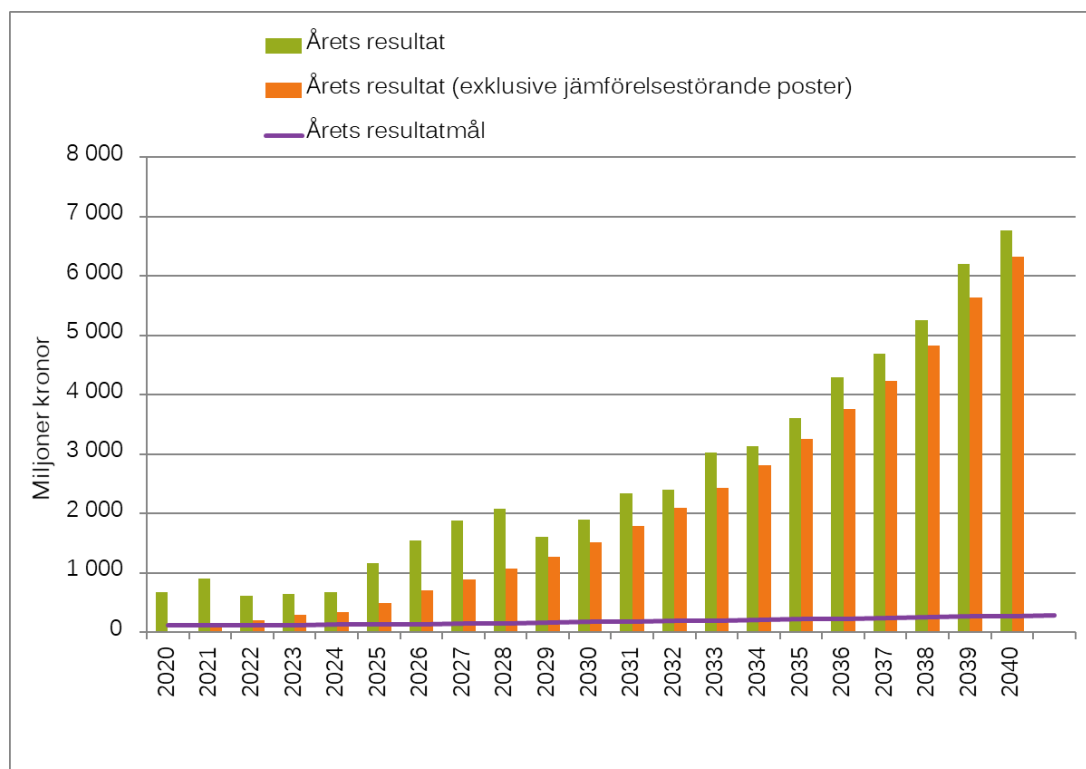

Diagram: Scenario 1, årets resultat

Resultatmålet uppnås under hela perioden. Resultatet ökar kraftigt för varje år.

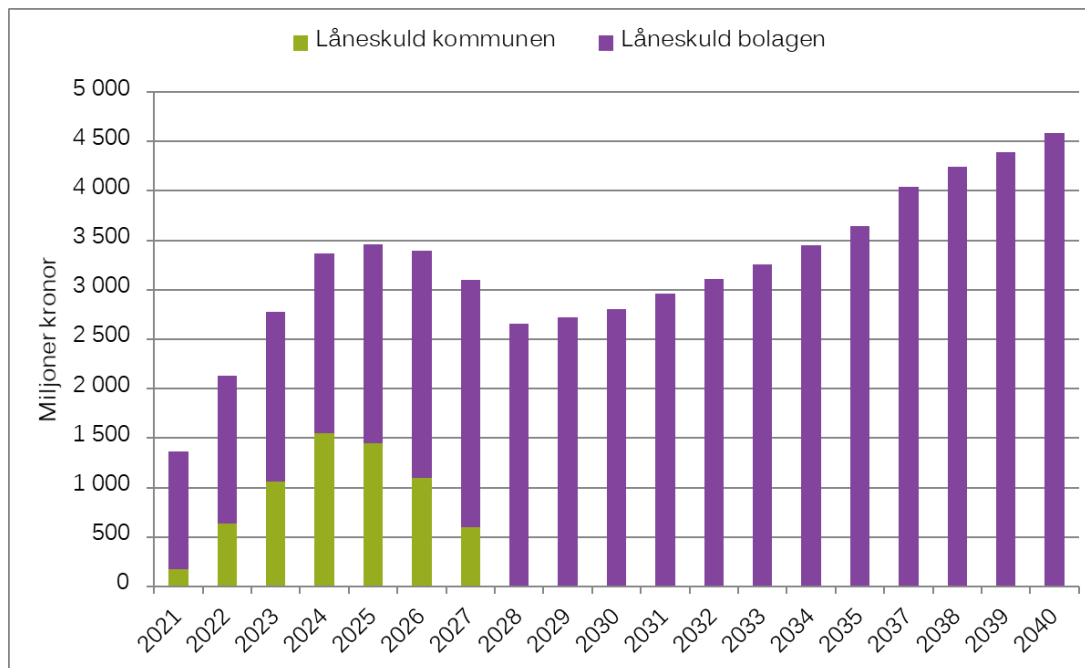

Diagram: Scenario 1, låneskuld

Diagrammet ovan visar låneskulden uppdelat på kommunen och bolagen. Prognosen för bolagens del av låneskulden ligger fast oavsett scenario, vilket beror på kommunen inte kan låna ut till bolagen av sitt eget kapital. Då skulle räntorna inte bli avdragsgilla för bolagen. I analysen av de olika scenarierna är det således kommunens del av låneskulden som är intressant.

Låneskulden påverkas, förutom av resultatet, även av bland annat investeringsvolymerna och andra in- och utbetalningar såsom försäljningsintäkter och utbetalning/utlåning till tunnelbanan. En lägre skuldsättningsgrad medför i normalläget bättre räntevillkor, med lägre finansiella kostnader som följd. Ur ett finansiellt perspektiv är det viktigt att ha lägsta möjliga finansiella kostnader, vilket innebär att ha en jämn nivå på såväl inbetalningar som utbetalningar samt säkra låneskuldens utveckling.

Utan kompensation för pris och lön ger det succesivt ökande resultatet ett minskat behov av upplåning. Redan år 2025 kan kommunen börja amortera och år 2028 finns inte längre något lånebehov.

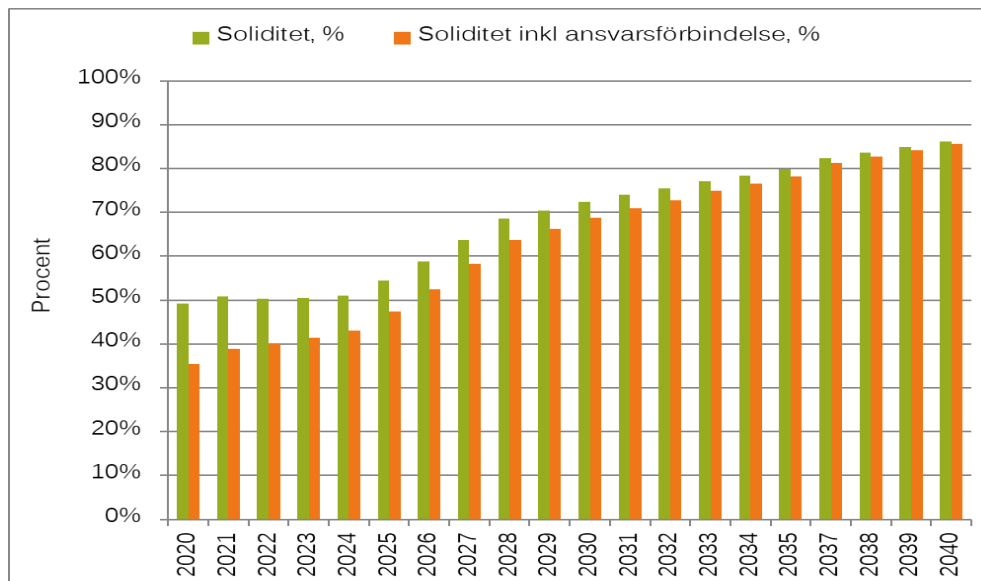

Diagram: Scenario 1, soliditet

I scenario 1 ligger kommunen runt sitt mål för soliditet fram till och med år 2024. Därefter ökar soliditeten under hela prognosperioden för att mot slutet av perioden överskrida 80 procent.

5.2 Ekonomiskt resultat i scenario 2

- Full kompensation för pris och lön (cirka 2,9 procent, kommunalt prisindex)
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt försäljning av mark enligt plan

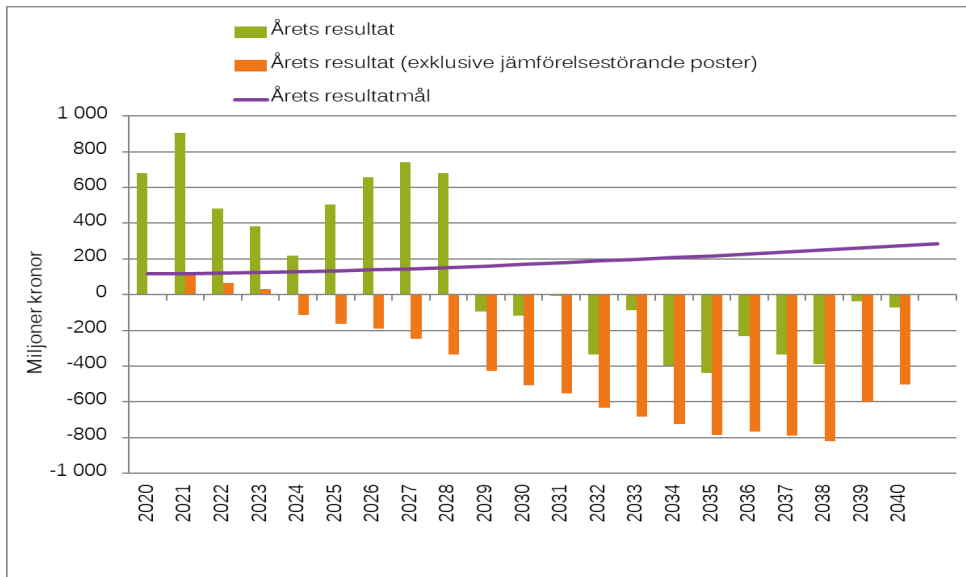

Diagram: Scenario 2, årets resultat

Om full pris och lönekompensation ges kommer resultatet exklusive jämförelsestörande poster ligga under resultatmålet redan 2022 och därefter sjunka rejält för varje år. Scenariot visar på vikten av låg kompensation för att nå kommunens 2 procentiga resultatmål. Effektiviseringar, digitalisering och annan teknisk utveckling måste komma till för att upprätthålla kvaliteten i verksamheten. Ett lägre årligt resultat medför ett ökat lånebehov, vilket i sin tur leder till högre räntekostnader och därmed mindre pengar till verksamheten.

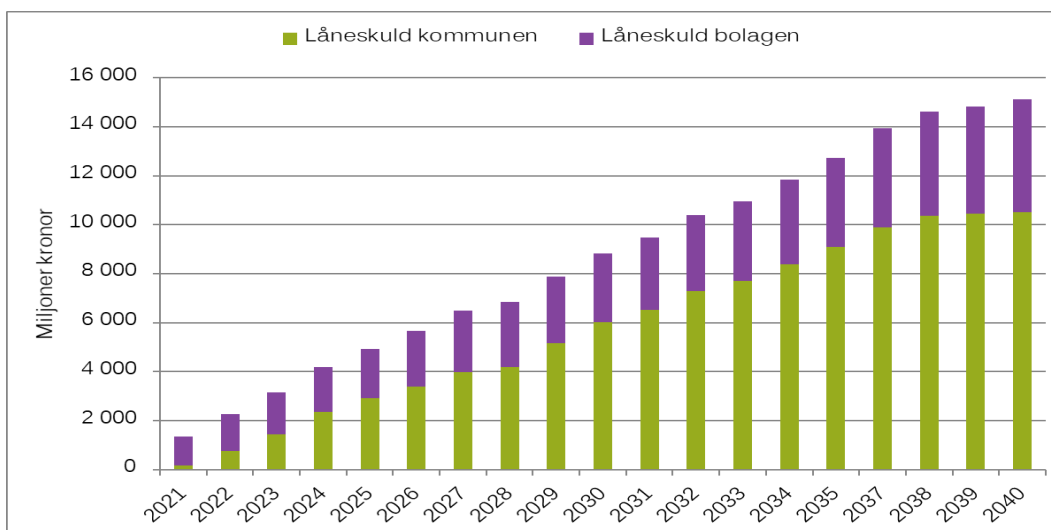

Diagram: Scenario 2, låneskuld

Vid full pris och lönekomensation ökar kommunens låneskuld drastiskt för varje år och år 2040 kommer låneskulden överstiga 10 miljarder kronor. En hög låneskuld innebär höga finansiella kostnader, det vill säga pengar som annars skulle kunna användas i verksamheten. En hög skuld innebär också en lägre soliditet.

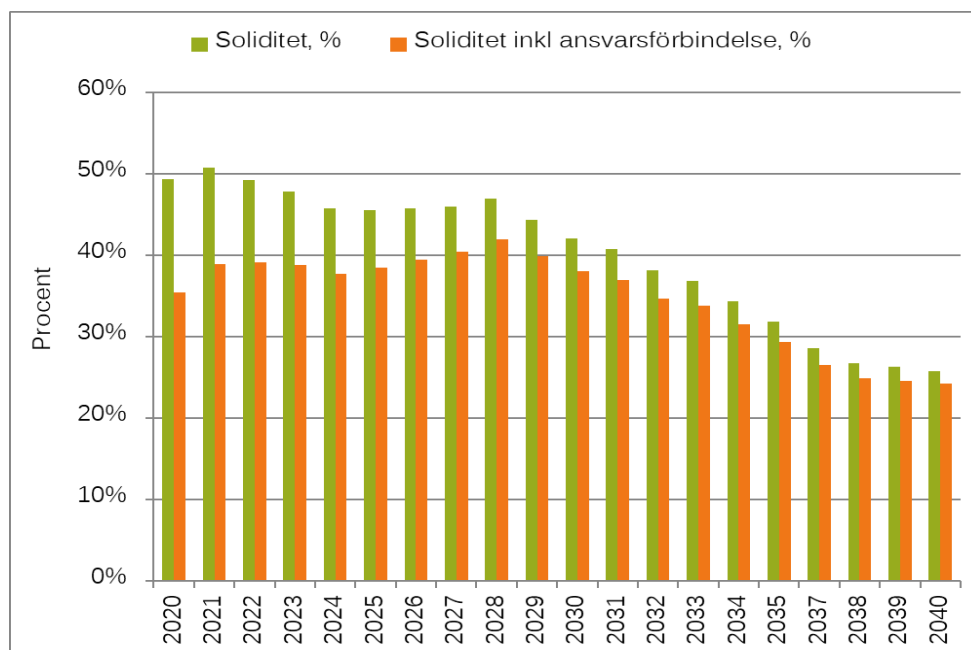

Diagram: Scenario 2, soliditet

Vid full pris och lönekomensation sjunker soliditeten under kommunens mål på 50 procent redan 2022 och kommer vara så låg som cirka 27 procent vid prognosperiodens slut.

5.3 Ekonomiskt resultat i scenario 3

- 1,5 procent kompensation för pris och lön
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt försäljning av mark enligt plan

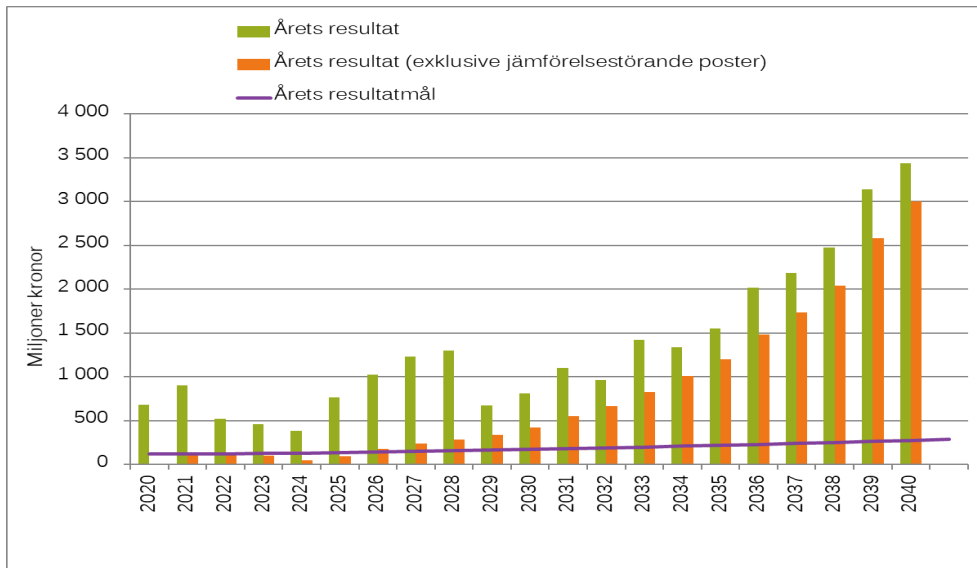

Diagram: Scenario 3, årets resultat

Vid en pris och lönekompensation på 1,5 procent når kommunen inte resultatmålet under åren 2024–2025. Därefter uppnås resultatmålet för samtliga år och ligger långt över målet mot slutet av perioden. Det här scenariot kräver besparingar/effektiviseringar motsvarande ungefär 1,4 procent per år.

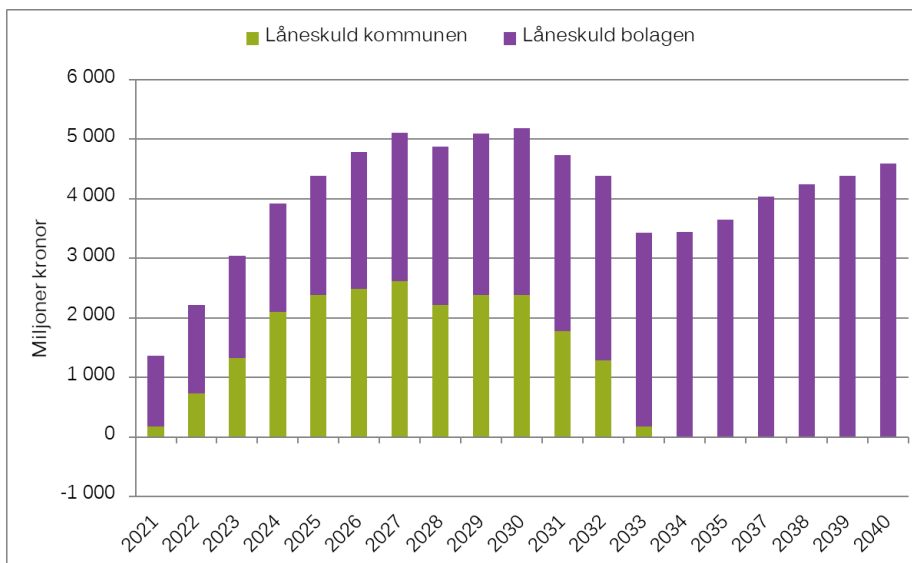

Diagram: Scenario 3, låneskuld

I scenario 3 stiger kommunens låneskuld fram till år 2027 då den ligger runt 2,6 miljarder kronor. Därefter sjunker låneskulden och är helt avbetald år 2034.

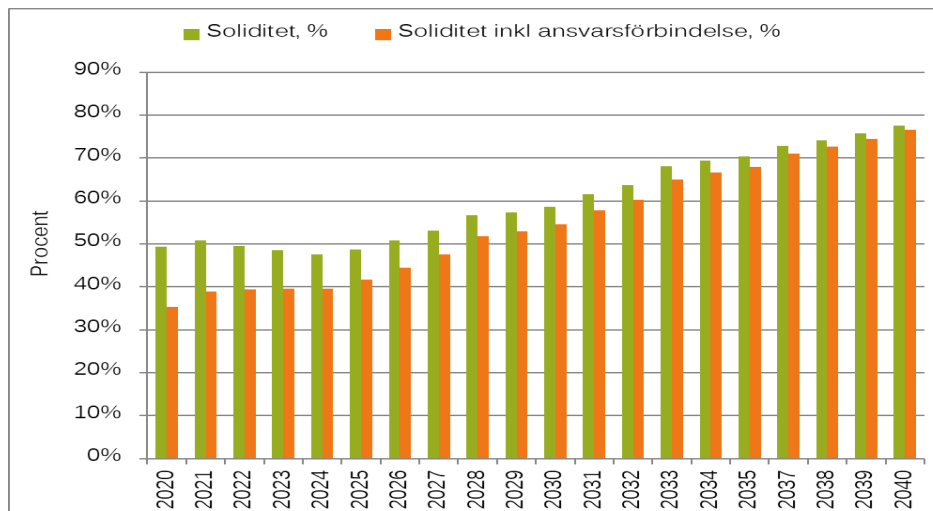

Diagram: Scenario 3, soliditet

Vid scenario 3 ligger soliditeten precis under målet om 50 procent de första åren men når målet år 2025. Därefter ökar soliditeten successivt under hela prognosperioden.

5.4 Ekonomiskt resultat i scenario 4

- 1,5 procent kompensation för pris och lön
- 35 procent andel egen fastighetsinvestering
- samt ingen försäljning av mark

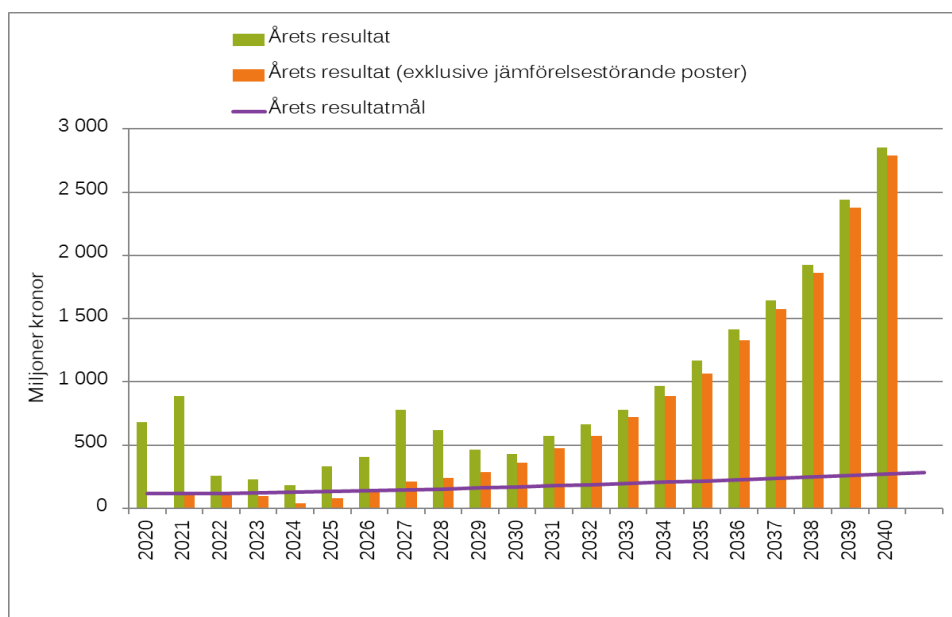

Diagram: Scenario 5, årets resultat

Utän intäkter för markförsäljning blir årets resultat betydlig lägre för hela perioden (jämför scenario 3). Även årets resultat exklusive jämförelsestörande poster påverkas eftersom skuldsättningen blir högre och det genererar räntekostnader.

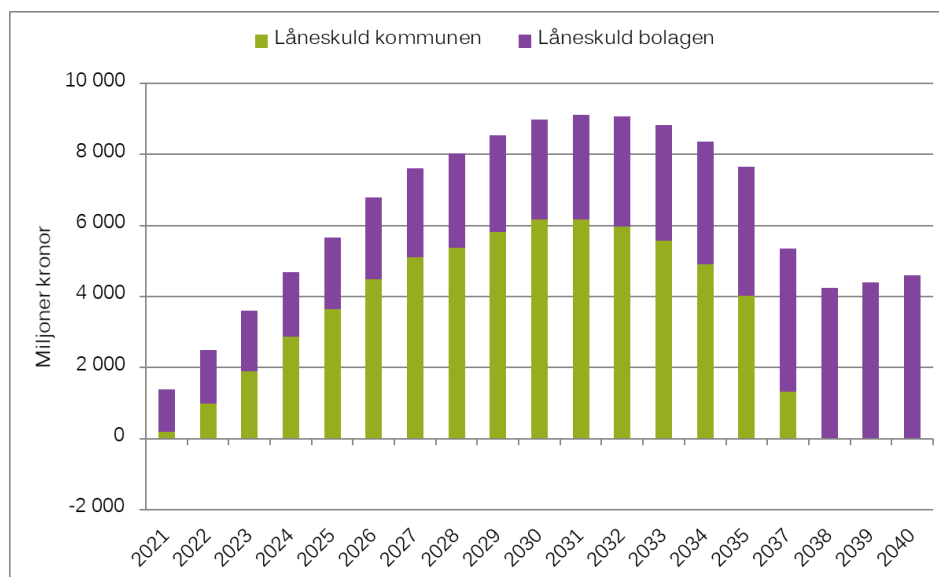

Diagram: Scenario 5, låneskuld

Kommunens låneskuld ökar markant utan markförsäljning och åren runt 2030 överskrider den 6 miljarder kronor jämfört med strax över 2 miljarder kronor i scenario 3 med full markförsäljning.

5.5 Ekonomiskt resultat i scenario 5

- En jämförelse av resultatutvecklingen vid kompensation för ökade kostnader för LSS

Nacka kommun och hela landet står inför en tid då kostnader för LSS kommer att öka. Anledning till det är i sig positiv då det beror på att livslängden ökar för de personer som är i behov av LSS-vård. Modellen som används i arbetet med långtidsprognosen beaktar inte denna kostnadsökning och därför har ett separat scenario tagits fram utifrån en schabloniserad uppräkningsmodell av LSS-kostnader med 3,5 procent per år.

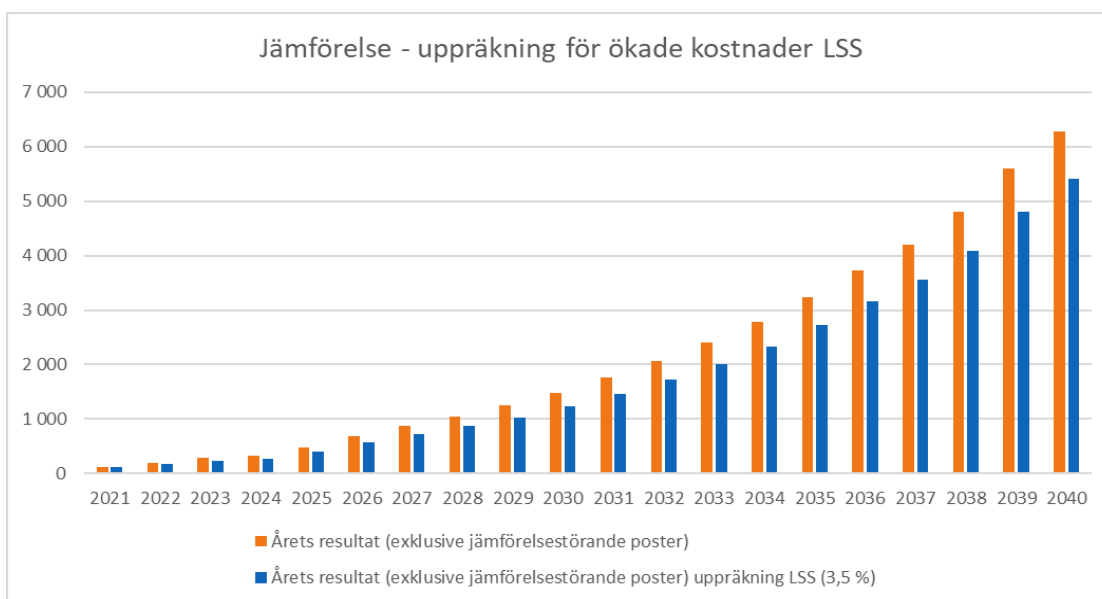

Diagram: Jämförelse uppräkningsmodell för ökade LSS-kostnad

Diagrammet ovan visar kommunens resultat inklusive och exklusive ökade kostnader för LSS-vård utifrån scenario 1, det vill säga med nollkompensation för pris och lön.

Diagrammet bör inte analyseras utifrån det faktiska resultatet utan det är skillnaden mellan resultatnivåerna inklusive och exklusive ökningen av LSS-vård som är det intressanta. En ökningstakt på 3,5 procent ger en resultatförsämring på nästan 900 miljoner kronor år 2040 för kommunen. Att dessa kostnader kommer att öka framöver är de flesta analytiker överens om, frågan är med hur mycket?

6 Teknik och innovation

Coronapandemin förändrade världen på många sätt på gott och ont. Sällan förr har världen förändrats så mycket för så många under så kort tid. Ett exempel är den stora omställningen till hemarbete som tvingades fram men som också visade att tekniken fanns, den hade bara inte använts i så stor utsträckning tidigare. Vilka långsiktiga konsekvenser pandemin får är i dagsläget omöjligt att säga men det är viktigt att Nacka kommun hänger med och ligger i framkant i all typ utvecklig. Samhället kommer att förändras på olika sätt, bland annat genom teknisk innovation. Redan idag används tekniska lösningar inom hemtjänst, särskilda boenden och andra områden. Utveckling pågår med robotar och AI (artificiell intelligens) som kommer att leda till andra sätt att bedriva verksamhet och underlätta kompetensförsörjningen. Det kommer också att leda till ett behov av en annan personalstruktur än i dagsläget.

I en snabbt föränderlig värld behövs en organisation med medarbetare som är nyfikna och lyhörda för omvärldsförändringar som omsätts i den dagliga verksamheten. Globalisering, urbanisering, klimatförändringar och en accelererande teknikutveckling är exempel på globala trender som påverkar världen, Sverige och Nacka kommun.

7 Vad har vi råd med?

En välskött ekonomi är en av de viktigaste beståndsdelarna för att klara de kommande kostnadsökningarna i samhället, där färre människor ska försörja fler invånare. Skatteintäkter finansierar cirka 80 procent av kommunens verksamhet. Skatteunderlaget påverkas av befolkningsstrukturen, konjunkturen och hur många som är i arbetet. Konjunkturcyklerna kommer att växla fram till 2040 och det är viktigt att kommunens ekonomi i största möjliga mån kan möta svängningar och försöka hålla så jämn ekonomisk utvecklig som möjligt. Skatteintäkterna, som är beroende av både konjunktur och befolkning, kommer inte öka i samma omfattning som kostnaderna vid full utvecklingstakt av pris och lön. Av denna anledning är det viktigt att både hålla nere kostnaderna och att försöka öka andra intäktskällor. En kraftig kostnadsökning under de första åren bygger en kostnadsstruktur som gör att de kommande åren får en ökad kostnadsvolym (hävstångseffekt). I takt med att skatteintäkter per invånare inte ökar i samma takt som kostnaderna kan ett underskott bli ett faktum om inte effektiviseringar vidtas för att hålla nere kostnaderna.

De politiska prioriteringarna är viktiga styrinstrument för kommunen - vad vi ska satsa på men även i vilka områden ska ambitionerna minska. Löneavtalen kommer att kräva effektiviseringar för att klara de ekonomiska ramarna eftersom ingen full pris och lönekomensation kommer att kunna ges.

Lägsta resultatnivå är fastställd till 2 procent av skatteintäkter och utjämning exklusive jämförelsestörande poster. Det är viktigt att hålla fast vid målet även i tider med vikande skatteintäkter. Resultatnivån behövs för att kunna klara av svängningar i ekonomin och för att kunna finansiera behovet av investeringar. Lägre resultat medför ett större behov av att låna upp pengar och därmed högre räntekostnader som tränger undan resurser till välfärdsverksamheten. Vid finansiering av investeringar är det viktigt att kommunen bidrar med egna pengar. Självfinansieringsgraden visar i vilken mån kommunen finansierar sina investeringar med egna medel, det vill säga utan att låna upp pengar. Förutsättningar för hög självfinansieringsgrad är att kommunen har ett bra resultat, försäljningar med mera. Investeringar inom stadsutvecklingen ska vara självfinansierad över en femårsperiod, medan övriga investeringar ska vara självfinansierad till 50 procent.

Att samtliga verksamheter håller sin budget är en nödvändighet för att helheten ska hållas. Uppstår fördyringar ska detta i första hand mötas med motsvarande minskade kostnader inom verksamheten. Samtliga medarbetare i kommunen måste ha ett koncernövergripande tänk på för att undvika suboptimering som leder till fördyring för kommunen som helhet.

Under de kommande åren står kommunen inför en period med mycket stark befolkningstillväxt, vilket medför att investeringar ökar och därmed även kommunens låneskuld. Alla investeringar medför kostnader som belastar kommunens resultat, till exempel ränta, avskrivningar och driftkostnader. Inom en investering kan flera alternativ vara möjliga, vilka kan påverka kommunens totala driftkostnad. Exempelvis kan utformningen av gator påverka driftkostnader för vinterväghållningen. För att möjliggöra för politiker att fatta aktiva val ska detta belysas i samband med att investeringsbeslutet tas fram.

Långtidsprognosen har tagit hänsyn till ökade investeringar med anledning av befolkningstillväxten. Många investeringar görs innan de nya Nackaborna flyttat in, det vill säga innan de bidrar med skatteintäkter. Investeringsvolymen måste anpassas till befolkningprognosen så att det inte uppstår överkapacitet, exempelvis på förskoleplatser. Tajmingen är därför viktig. En kapacitetsutökning måste analyseras och ambitionsnivån övervägas, exempelvis önskas en ny idrottsanläggning på en plats så kanske en annan planerad idrottsanläggning prioriteras ned.

Det är viktigt att hålla en så låg låneskuld som möjligt för att minska räntekostnadernas andel av driftskostnaderna. På så sätt kan kommunen maximera delen som går till välfärdsverksamhet. Räntesatsen är för närvarande låg men kommer att öka successivt.

Att följa kommunens finansiella styrprinciper är viktigt för att hålla en ekonomi i balans och likaså säkra att varje generation bär sina egna kostnader.

8 Slutsatser

En god resultatutveckling kräver god budgetföljsamhet!

Om kommunen ska uppnå en god ekonomisk hushållning även kommande år är det nödvändigt att årligen redovisa resultat som minst uppgår till 2 procent av skatteintäkterna, det vill säga minst 123 miljoner kronor 2022. Det förutsätter att nämnderna klarar att bedriva verksamheten inom ramarna för den tilldelade budgeten. Långtidsprognosen visar att storleken på pris- och lönekomensation är avgörande för utvecklingen av kommunens resultatutveckling. Full komensation ger ett resultat under resultatmålet redan inom de närmsta åren och det är därför tydligt att effektiviseringar kommer att vara nödvändiga. Det medför ett stort ansvar för nämnden att hålla nere kostnaderna och tydligt prioritera mellan och inom sina olika verksamhetsområden.

Scenario 1, att inte ge någon pris- och lönekomensation, är inte långsiktigt alternativ. Det innebär ett rationaliseringskrav på 2,9 % om året och efter några år skulle det inte finnas någon verksamhet kvar, endast de fasta kostnaderna. Ett scenario med full kostnadstäckning är heller inte något alternativ som kommunens ekonomi tillåter. Ett framtida scenario är troligast med att verksamheterna kommer att fortsätta att med effektiviseringar och besparingar. Till detta kommer det att finnas ett utrymme för att kompensera prioriterade verksamheter med viss del av pris- och löneökningar. Hur mycket detta kommer att bli kommer att variera över prognosperioden.

Slutsatserna från tidigare långtidsprognoser kvarstår. Budgetföljsamheten blir allt viktigare och om det uppstår underskott krävs snabba åtgärder.

Tempo och tajming i byggnadstakt

Befolkningsinflyttningen är en förutsättning för nya skattemedel som ska finansiera utbyggnaden och välfärden. Det är viktigt att ha koll på behoven och att kunna korrigeras för förändringar i takt för att ge god service till invånare som planeras bo i Nacka år 2040.

Genom att hålla tidplaner i byggnadstakt och att matcha byggnationer av exempelvis skolor med när befolkning flyttar in är av yttersta vikt för att kunna möta skatteintäkter med de kostnader som finns i verksamheterna. Det är också viktigt att när en skola är klar att den fylls med elever och lärare så att det inte blir för stor ”tomtid”. Det finns ekonomi i att minimera tiden för ”tomtid” till fullt kapacitetsutnyttjande. Genom samordning och kontroll så kommer ekonomin att kunna optimeras.

Låga uppräknings

Samtliga scenarier visar att för att uppnå en långsiktigt hållbar ekonomi, är det mycket viktigt att hålla nere pris och lönekomensationer. Det är extra viktigt i början av perioden eftersom det utgör basen för kommande uppräknings. Resultatnivån bör också hållas på en nivå som årligen uppgår till minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. En

låg uppräknig av pris- och lönekomensation förutsätter effektiviseringar i verksamheten. Förenkling och ökad digitalisering kan bidra till ökad effektivitet.

Låga egna investeringar, få andra att investera

Investeringar som kommunen finansierar själv bör hållas på en låg nivå eftersom investeringsutrymmet är begränsat under perioden. Det är viktigt att få in andra aktörer som kan finansiera exempelvis välfärdsfastigheter. Att utomstående aktörer investerar är också bra då det innebär att de står för risken och att kommunen inte behöver ligga ute med pengar, vilket minskar kommunens låneskuld. Detta är under förutsättning att kommunens driftskostnader för investeringen är desamma eller lägre.

Hålla nere låneskulden

Kommunens låneskuld bör också hållas nere på rimliga nivåer för att ge utrymmer för verksamhet i driften. Låga räntekostnader ger ett större utrymme för verksamhet. En lägre låneskuld i kombination med goda resultat möjliggör också bättre lånevillkor på den finansiella marknaden.

Intäkter tidigt och affärsmässigt

När kommunen byggs ut kommer kostnaderna tidigt och skatteintäkterna kommer senare. Det är viktigt i planeringen att få in intäkter så tidigt som möjligt och att få ut bästa möjliga värde utifrån givna förutsättningar (affärsmässigt). Försäljningar av mark är ett mycket värdefullt tillskott för att hålla skuldsättningen på en låg nivå. Att arbeta med att tidigare lägga försäljningar och jämna ut exploateringsverksamhetens reavinsterna skulle minska nivån på skuldsättningen och kan bidra till att förbättra resultatet något under de tidigare åren.

Jämna positiva resultat

Att hålla resultat exklusive jämförelsestörande poster på en jämn nivå är viktigt utifrån att kommunen inte bör dra på sig kostnader under en period som det senare inte finns täckning för. Det är också viktigt att resultatet exklusive jämförelsestörande poster inte är allt för högt då detta indikerar att skattemedlen inte används till de välfärdstjänster de är tänkta för.

Prioritera, styra, precision

Prioriteringsfrågorna och styrningen blir allt viktigare och likaså en god precision i leveranser och uppföljningar

Hålla i och hålla ut!

En stark ekonomi för kommunen som helhet ger större möjligheter att hantera osäkerhetsfaktorer. Det kan vara konjunktursvängningar med ändrade skatteprognoser eller framtida utmaningar som pensionsåtaganden, förändrade statsbidrag eller investeringsbehov när befolkningsstrukturen förändras.